ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy, v právní věci **žalobce E.V.**, proti **žalovanému Ministerstvu obrany České republiky, Vojenský úřad sociálního zabezpečení,** Vršovická 1429/68, 101 00 Praha 10, v řízení o žalobě (opravném prostředku) proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 2. 2002 č. j. 211003/489/409/67,

takto:

I. Rozhodnutí Ministerstva obrany České republiky, Vojenského úřadu sociálního zabezpečení, ze dne 25. 2. 2002 č. j. 211003/489/409/67 **se zrušuje** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení**.**

II. Účastníkům se právo na náhradu nákladů řízení **nepřiznává**.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Ministerstva obrany České republiky, Vojenského úřadu sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaný“) ze dne 25. 2. 2002 č. j. 211003/489/409/67 byla zamítnuta žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, s odůvodněním, že podle předloženého usnesení Vyššího vojenského soudu v Táboře č. j. 3 Rtv 144/92 ze dne 17. 6. 1992 a potvrzení Ministerstva obrany České republiky č. j. RTr 767/92 ze dne 15. 2. 1993 byl žalobce ve vazbě od 15. 1. 1948 do 15. 4. 1948. Vzhledem k tomu, že část doby vazby od 15. 1. 1948 do 24. 2. 1948 spadá do období na něž se ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. nevztahuje, a část vazby

od 25. 2. 1948 do 15. 4. 1948 činí dobu kratší než tři měsíce, nelze žalobci jednorázovou peněžní částku poskytnout. Výše jednorázové peněžní částky pro politického vězně při věznění kratším než jeden rok, trvajícím však alespoň 3 měsíce, činí ve smyslu § 5 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb., 60 000 Kč, v případě žalobce činí část vazby spadající do období vymezeného ustanovením § 2 odst. 1 tohoto zákona pouze jeden měsíc a 21 dnů. Tímto není splněna podmínka uvedená v § 5 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb. a proto nebylo žádosti žalobce vyhověno.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobce namítal, že rozhodnutí žalovaného vychází pouze z dat a nezabývá se skutkovou podstatou. Uvedl, že vykonával vojenskou službu v hodnosti četaře u OBZ (obranné zpravodajství) a jeho úkolem bylo mimo jiné sledovat dislokaci sovětských vojenských jednotek na úseku K. až po J.v sovětské okupační zóně Německa. Již od 22. prosince 1947 jim bylo známo, že v naší zemi dojde ke změně režimu a že budeme obsazeni sovětskou armádou. Nebyl členem KSČ, nýbrž Sociální demokracie. Byl ženatý a manželka čekala druhé dítě. Aby nemohl náhodou utéci, byl počátkem ledna 1948 přeložen do Tábora. To byly důvody proč byl s několika kolegy z Karlových Varů vzat do vazby již 15. 1. 1948. Dále popisoval situaci nastalou po výkonu trestu odnětí svobody. Navrhoval, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a byla mu přiznána jednorázová peněžní částka.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 21. 11. 2002 uvedl, že žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. za dobu vazby, která trvala od 15. ledna 1948 do 15. dubna 1948, byla žalobci po posouzení rozhodných skutečností zamítnuta. Důvodem nevyhovění žádosti bylo, že žalobce nesplňoval podmínku stanovenou v § 5 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb., tj. trvání doby věznění alespoň tři měsíce. Žalobci lze v souladu s ustanovením § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. pro poskytnutí jednorázové peněžní částky započítat pouze dobu vazby od 25. února 1948 do 15. dubna 1948, tj. v rozsahu jeden měsíc a 21 dnů. Dobu od 15. ledna 1948 do 25. února 1948 není možno žalobci zohlednit, neboť se nejedná o dobu, která je vymezena v ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. Z výše uvedených důvodů byla žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky zamítnuta. Žalovaný uvedl dále, že rozhodnutí je věcně správné a navrhl jeho potvrzení.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) účinného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. (jako řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu). Nejvyšší správní soud podle uvedené části zákona v řízení dále postupoval a účastníky o tom vyrozuměl.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že žaloba (opravný prostředek) je důvodná.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon dále vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Podle ustanovení

§ 4 odst. 1 téhož zákona oprávněná osoba uvedená v § 1 odst. 1 a odst. 2 předloží ověřený opis osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb., popř. dokladu, které toto osvědčení nahrazují a nebo tyto skutečnosti osvědčují, nebo ověřený opis potvrzení vydaného podle § 5 zákona č. 34/1946 Sb., jímž se vymezuje pojem československého partyzána, a další ověřené doklady osvědčující nárok, pokud je k tomu orgán příslušný k vydávání rozhodnutí vyzve nebo rozhodnutí o úplném či částečnému zrušení rozhodnutí o jejich věznění. Podle § 3 odst. 1 citovaného zákona je politický vězeň oprávněnou osobou mající nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky.

Podle § 5 odst. 2 téhož zákona výše jednorázové peněžní částky pro politického vězně při věznění delším než jeden rok činí 120 000 Kč. Za každý další měsíc věznění se výše jednorázové peněžní částky zvyšuje o 1000 Kč. Podle odst. 4 citovaného ustanovení výše jednorázové peněžní částky pro politického vězně při věznění kratším než 1 rok, trvajícím však alespoň 3 měsíce, činí 60 000 Kč.

Z obsahu správního spisu předloženého žalovaným plyne, že žalobce požádal dne 17. 10. 2001 u Okresní správy sociálního zabezpečení v Sokolově o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. jako politický vězeň. Podle žádosti je žalobce poživatelem starobního důchodu, jehož plátcem je Ministerstvo obrany. Podle přípisu Ministerstva spravedlnosti České republiky – Správy vojenských soudů – č. j. RTr 767/92 ze dne 15. 2. 1993, byl žalobce ve vazbě od 15. 1. 1948 do 15. 4. 1948. Z usnesení Vyššího vojenského soudu v Táboře ze dne 17. 6. 1992 č. j. 3 Rtv 144/92, které nabylo právní moci dne 31. 8. 1992, vyplývá, že žalobce je účasten rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci. Rozsudek Vrchního vojenského soudu Praha ze dne 15. 4. 1948, sp. zn. Ztr 1/48-II, kterým byl jmenovaný uznán vinným: 1) přečinem vojenské zrady podle § 6 odst. 4 zákona č. 50/23 Sb., 2) kázeňským přestupkem a odsouzen k trestu tuhého věznění na tři měsíce nepodmíněně zostřeného jednou měsíčně postem a tvrdým ložem, jakož i samovazbou v posledním měsíci trestu, se podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb. prohlašuje za zrušený ve výroku o vinně přečinu vojenské zrady podle § 6 odst. 4 zákona č. 50/23 Sb. a to ke dni 15. 4. 1948. Současně se prohlašují za zrušená všechna další rozhodnutí v téže trestní věci, která na zrušený výrok o vině obsahově navazovala, a to k datu, kdy byla vydána. Trestní stíhání žalobce pro přečin vojenské zrady podle § 6 dost. 4 zákona č. 50/23 Sb. se zastavuje. Podle § 2 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, se za čin rehabilitací nedotčený, tj. kázeňský přestupek, od ustanovení přiměřeného trestu upouští. Z odůvodnění uvedeného usnesení dále plyne, že Vyšší vojenský soud v Táboře v řízení podle § 2 odst. 2 zákona č. 119/90 Sb. o soudní rehabilitaci, tedy v řízení konaném přímo ze zákona, zjistil, že E. V. byl kromě jiného odsouzen výše citovaným rozsudkem pro přečin vojenské zrady podle § 6 odst. 4 zákona č. 50/23 Sb., který podléhá soudní rehabilitaci, konkrétně ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/90 Sb. Proto rozhodl tak, že rozsudek Vrchního vojenského soudu v Praze v této části zrušil a trestní stíhání ohledně tohoto deliktu zastavil. Jelikož jmenovaný byl odsouzen též pro kázeňský přestupek, postupoval Vyšší vojenský soud podle § 2 dost. 2 zákona č. 119/90 Sb. a s ohledem na vzájemný poměr závažnosti činu rehabilitací dotčeného a činu, na který se rehabilitace nevztahuje, od ustanovení přiměřeného trestu upustil.

Z výše uvedeného tedy plyne, že žalobce byl vězněn v době od 15. 1. 1948 do 15. 4. 1948 (tedy 3 měsíce) mimo jiné pro přečin vojenské zrady podle § 6 odst. 4 zákona č. 50/23 Sb., který podléhal soudní rehabilitaci, konkrétně ustanovení § 2 odst. 1 písm. a)

zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. Rozhodnutí o jeho věznění bylo zcela zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb. a to usnesením Vyššího vojenského soudu v Táboře ze dne 17. 6. 1992 č. j. 3 Rtv 114/92, které nabylo právní moci dne 31. 8. 1992. Žalovaný však namítá, že část doby vazby žalobce, tj. doby od 15. 1. 1948 do 24. 2. 1948, spadá do období, na něž se ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. nevztahuje a část vazby od 25. 2. 1948 do 15. 4. 1948 činí dobu kratší než 3 měsíce, a proto nelze jednorázovou peněžní částku poskytnout.

Podle názoru soudu výše uvedené doklady doložené v žádosti nasvědčují splnění podmínek pro postavení politického vězně ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. a tedy i postavení oprávněné osoby ve smyslu § 3 téhož zákona. Vymezuje-li zákon v § 2 odst. 1, že se vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, jedná se o vymezení osobní působnosti zákona. Tedy všechny osoby vězněné v dané době (zákonným způsobem rehabilitované) je třeba považovat za politické vězně podle tohoto zákona. Vymezené časové období přitom automaticky neznamená vymezení doby, v jejímž rámci musel být trest také vykonán. V tomto směru nutno poukázat i na to, že podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. (zrušení rozhodnutí ze zákona) se zrušují pravomocná odsuzující soudní rozhodnutí vyhlášená v době od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 týkající se skutků spáchaných po 5. květnu 1945. Nutno tedy vycházet z toho, že žalobce je osobou, která byla vězněna mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990, u které bylo rozhodnutí o jeho věznění zcela zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci. Pokud jde o výši nároku na odškodnění, pak z ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. vyplývá, že výše jednorázové peněžní částky při věznění delším než jeden rok činí 120 000 Kč, podle odst. 4 téhož ustanovení činí jednorázová peněžní částka 60 000 Kč, za předpokladu, že věznění trvalo alespoň tři měsíce. V dané věci je rozhodující, že zákon v ustanovení § 5 nevymezuje období do kterého doba věznění musí spadat a pokud tedy žalobce byl vězněn za podmínek, které zákon č. 261/2001 Sb. stanoví a výkon trestu za trestný čin později rehabilitovaný trval v době od 15. 1. 1948 do 15. 4. 1948, je třeba hodnotit z hlediska odškodnění celou dobu výkonu trestu. Není tedy správný závěr žalovaného, že za dobu od 15. 1. 1948 do 24. 2. 1948 nelze odškodnění přiznat. Je třeba hodnotit celou dobu věznění za podmínek daného zákona a pokud výkon trestu započal před 25. 2. 1948, je třeba hodnotit z hlediska odškodnění celou dobu jeho skutečného výkonu.

Na základě výše uvedeného soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil, neboť nárok žalobce byl posouzen v rozporu se zákonem (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). Podle § 78 odst. 4 s. ř. s. se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení, při němž je žalovaný vázán právním názorem vysloveným soudu v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaný tak musí vycházet s toho, že věznění žalobce trvalo od 15. 1. 1948 do 15. 4. 1948 a že není rozhodné, že část této doby spadá do období před 25. 2. 1948.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto tak, že žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na jejich náhradu, neboť v řízení úspěšný žalobce náhradu nepožadoval a neúspěšná žalovaná nemá na jejich náhradu nárok (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. 9. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu